

Todellisen henkilön kuvaaminen

EKI1 syksy 2022, Salla Sorri

Iltapäivän aikataulu

Tässä sessiossa valmistaudumme dokumentaariseen harjoitukseen

- Alustus ja päivän sisältö: 13-13.10
- Luento: Mikä on dokumentaarinen 13.10-13.30
- Ryhmäharjoite & tutustuminen 13.30-14.30 + tauko
- Luento jatkuu: miten lähestyä ihmistä kameran kanssa? 15.00-15.30
- Esimerkkejä kameralle puhuvasta ihmisestä 30 min 15.30-16.00 + tauko
- Seuraavan viikon dokkaritehtävänanto 10 min 16.05-16.30

Todellisen henkilön kuvaaminen

- Tavoitteet:
 - Pohtia yhdessä miten lähestyä ihmistä kameran kanssa
 - Avata hieman mitä kaikkea dokumentaarinen ihmisen lähestyminen elokuvassa voi olla
 - Valmistautua tehtävään, jossa kerätään materiaalia fiktioharjoitukseen
 - Kerrataan kurssin kaari, jos se ei ole jo selvä

Opiskelu-etiketistä

Jaamme yhteistä tilaa ja erilaisia näkemyksiä:

- Tavoite on keskustella erilaisuuksista huolimatta ja niiden innostamana. Ei pyritä siihen, että alkaisimme ajatella samoin.
- Tavoite on myös oppia toisiltamme ja *tarvittaessa* korjata toisia. Sanotaan suoraan, jos toisen tapa kommunikoida loukkaa meitä. Annetaan sen lisäksi myös tilaa oppia virheistä ja kehittyä.
- Nauttikaa vapaasti katseluista: Kanopy (Mubi)

Kommentit:

Mitä sinulla tulee mieleen sanasta dokumenttielokuva?

Mikä ihmeen dokumentaarinen?

- Dokumentaarinen esitetyn maailmasuhteena:
- Dokumentaarinen elokuvan on muoto, missä elokuvan suhde todelliseen maailmaan korostuu. Dokumentaarinen on kattokäsite tyylien kirjolle.
- *Dokumentaarinen* voi olla paljon muutakin kuin ‘dokumentti’ joka viittaa ajatuksesta todellisuuden tallenteeseen tai tositteeseen.
- Kaikki jonkun taltioima ja koostama aud.vis.materiaali on aina valintaa tai näkökulmaa. Dokumettielokuvakaan ei ole suora todellisuuden kuvaus.

Mikä ihmeen dokumentaarinen?

John Grierson: "Creative treatment of actuality" (todellisuuden luova käsittely)

Richard Barsan: "Kaikki dokumenttielokuvat ovat ei-fiktiivisiä elokuvia. Toisaalta kaikki ei-fiktiiviset elokuvat eivät ole dokumenttielokuvia, vaan faktuaalisia elokuvia joilta puuttuu luova jäsenitys ja todellinen tekijyys."

Jouko Aaltonen: "Elokuva, jossa esiintyvät ihmiset ja tapahtumat ovat todellisia, tai ainakin enemmän tosia kuin näytelmäelokuvassa."

Bill Nichols: "Documentary is a fuzzy concept". Moodit. Moodeista saa hajua, millä keinoilla tai ehdoilla eri dokumentaariset tyylit todellista tuottavat (havainnoiva, refleksiivinen, selittävä, osallistuva, poeettinen, performatiivinen)

Mikä ihmeen todellinen maailma?

” Reality is that which, when you stop believing in it, doesn't go away.”

— Philip K. Dick, *I Hope I Shall Arrive Soon*.

“There is no reality except the one contained within us. That is why so many people live such an unreal life. They take the images outside of them for reality and never allow the world within to assert itself.”

— Hermann Hesse, *Steppenwolf*

Ihminen kameran edessä: kerronnan ääripäät

- Toiminta: Miten ihminen on ympäristössään? Miten ihminen on kameran edessä?
- Puhuva pää -> puhuva sydän (Heddy Honigman) & ilmaisevat kasvot (Timo Korhonen)
Mitä hän kertoo ja mitä hän ilmaisee?

Haastattelu erityisenä tilanteena:

- *Kenenä* haastateltava puhuu kun hän puhuu *sinulle*? (*Missä* hän on puhuessaan?, esim. Aika, tila, tunne)
- Kohdatun henkilön roolit: *julkinen, sosiaalinen, henkilökohtainen* tai *intiimi*
- Haastattelijan orientaatiot: *mitä* koitat selvittää? *Miksi?* *Miten* haastattelet?

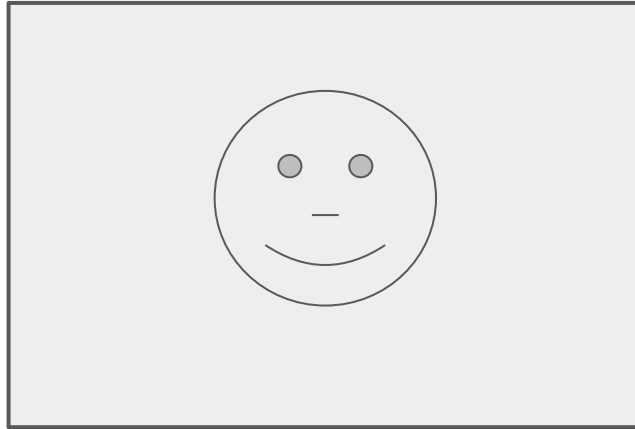

Esimerkkikohtauksia

- Varda: sattumukset, vieraiden ihmisten lähestyminen heidän kontekstissaan, osallistuminen
<https://mubi.com/films/var-da-by-agnes> 04.10-08.00) 4 min
- Concerning violence: ihmiset pihalla <https://www.kanopy.com/en/aalto/watch/video/152894> (0.39.30 - 0.43.40) 4 min 10 s
Tai <https://vimeo.com/manage/videos/485995234>
- Nobody's business: vastahankainen haastateltava, "tavis" <https://www.kanopy.com/en/aalto/watch/video/114383> (00-03.15)
- Love meetings: aiheella katalysointi <https://mubi.com/films/love-meetings> (ks. 00-06.20) 6 min
 - Missä kontekstissa ollaan? Millaisessa mielentilassa? Kenelle puhutaan? -> itselle, haastattelijalle, kameran yli, yleisölle kameran läpi, toiselle kuvassa, kuolleelle, jumalalle..

Mitä eroja huomasitte eri haastatteluroolien välillä?

Miten lähestyä ihmistä kameran kanssa

- Ihmisen lähestyminen tämän nimenomaisen tehtävän puitteissa eli tehtävän ominaispiirteitä:
 - Kameran vieminen kuvattavien luo julkiseen tilaan (näkyvä kuvasryhmä)
 - Tuntemattoman lähestyminen kuvausryhmänä (neuvottelu)
 - Dokumentaarinen henkilön kohtaaminen (vs. journalismi)
 - Avoin agenda ihmisen kohtaamisessa (vs. ennakko-oletettu)
 - Eettinen (vs. asiallinen)

! Ennakkotyöllä dokkarissa on iso merkitys, vaikka tällä kertaa sitä ei tehdäkään

Tehtävänanto: löytöretki ihmisen luo

- Valmistautuminen:
 - Valitkaa roolit työryhmissä: tuottaja, tallentaja, ohjaaja, leikkaaja. Voitte pitää samat roolit koko päivä tai vaihtaa rooleja haastateltavan vaihtuessa
 - Koittakaa löytää teille ennalta tuntemattomat henkilöt, joita ryhmänä haastattelette
- Toteutus:
 - Tehkää 2-3 haastattelua Itäkeskuksen ympäristössä ja tallentakaa haastattelut
 - Max 20 min / haastattelu
 - Valitkaa tiistaille synkettäväksi yksi haastatteluista. Kootkaa siitä max 10 minuutin pätkä torstain katseluun.

Tarkennusta tehtävään

- Haastattelut:
 - Tavoite on etsiä tarinoita, materiaalia ennestään tuntemattomilta ihmisiltä.
 - Lähestykää ja jututtakaa kiinnostavaa henkilöä. Kuvatkaa vähintään 2 henkilöä.
 - Kuka, mitä, missä?
- Ryhmät tekevät haastattelut itsenäisesti, mutta jos tulee kysyttävää mistä tahansa: valinnoista, luvista, tekniikasta ym. voi soittaa ja kysyä asiasta. Sallan puh. 050 477 6063
- Ryhmän tuottaja pyytää Sallalta WhatsAppissa luvan lähteä kotiin kun haastattelut on tehty

Toimiminen kuvaustilanteessa

- Haastateltavilta pitää kysyä lupa, ennen kuvaamisen aloittamista. Kertokaa mistä olette ja mitä teette lyhyesti. Esim. “Kuvaamme materiaalia kouluharjoitusta varten. Materiaalia ei julkaista.”
- Valitkaa ihmisiä, jotka voi olla vastuussa sanoistaan eli ei lapsia ilman vanhempien lupaa tai känniläisiä: eettiset ja juridiset toimintatavat.
- Ihminen antaa, mitä itse haluaa. Ihmiseltä voi rohkeasti pyytää asioita, mutta ei kannata yrittää varastaa.

Haastattelijan muistilista

- **Vähän ennen haastattelua:** kalusto kuntoon, vapaudu kuuntelemaan
- **Haastateltavan valmistelu:** kerro mitä tarvitset, alusta jos saatat keskeyttää
- **Haastattelu alkaa:** anna kuuntelevaa palautetta ja sopiva järjestys kysymyksille
- **Syventyvä haastattelu:** hiljaisuus on vahva työkalusi, älä nappaa ennen kuin tipahtaa
- **Haastattelun päätteleminen:** pyydä haastateltavaa lisäämään mitä jäi puuttumaan
- **Perustaidot:** uteliaisuus, kohtelias rajojen asettaminen, metaforinen ajattelu

Vinkki

Useimmista ihmisistä on mieluista että heitä kuunnellaan, että juuri heidän kokemukset ja ajatukset ovat merkitseviä. Kuulluksi tulemisen tunne korvaa haastateltavalle tämän uhraamaa aikaa.

Henkilön kuvaamisesta lain mukaan

- Ihmisen kuvaaminen julkisessa tilassa lain mukaan:
 - Julkisissa tiloissa saa aina kuvata, jos se ei loukkaa kuvattavan yksityisyyttä:
<http://www.freet.fi/ukk/>
 - Kuvaaminen osittain julkisissa tiloissa: mahdollisesti poistua pyydettyäessä
 - Yksityisyyden suojan ja kotirauhan kunnioittaminen
 - Haavoittuvan kohteen kunnioittaminen
 - Ohjeiden käytännön soveltaminen: näkyvä kuvaaminen, välittävä maalaisjärki ja luvan kysyminen holhoojalta jos henkilö alaikäinen ym.
(Riippuen onko kyseessä pelkkä kuvaaminen vai myös julkaisu, ja onko julkaisu voittoa tavoittelematon vai kaupallinen, pätevät eri säännöt)